

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรเพื่อประสานความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาแต่ไม่ใช่องค์กรในสายบังคับบัญชาตามที่ได้กำหนดไว้ ในระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529 โดยการรวมโรงเรียนในเขตความรับผิดชอบของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอจำนวน 7-10 โรงเรียนเข้าเป็นกลุ่มโรงเรียนตามสภาพภูมิศาสตร์ หรือความสะดวกของการคมนาคม หรือระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกันหลายระดับ หรือขนาดของโรงเรียนใกล้เคียงกัน ประการใดประการหนึ่ง หรือหลายประการรวมกันก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะรวมกันตามสภาพของภูมิศาสตร์ และความสะดวกของการคมนาคม โดยมีจุดประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน คือ เพื่อให้โรงเรียนใช้ทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเสมอภาคในระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยคำนึงถึงความสะดวกในอันที่จะให้โรงเรียนในกลุ่มได้ช่วยเหลือร่วมมือกันเป็นหลัก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช., 2531 ง) ได้กำหนดให้กลุ่มโรงเรียนปฏิบัติภารกิจหลัก 3 งาน คือ งานบริหารสำนักงานกลุ่มโรงเรียน งานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน และงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโรงเรียนซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานทางวิชาการตามเจตนารมณ์ของสปช. ที่จะพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาโดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นฐานด้วยการจัดทำโครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (จังหวัดปัตตานี - ศรีสะเกษ) เป็นโครงการนำร่อง สำหรับโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ในรูปของศูนย์วิชาการ 2 ระดับ คือ ศูนย์วิชาการจังหวัด (ศวจ.) จังหวัดละ 1 ศูนย์ และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน (ศวก.) ทุกกลุ่มโรงเรียนๆ ละ 1 ศูนย์ ในปีงบประมาณ 2526 โดยศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจะเป็นที่รวมของอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มได้หมุนเวียนใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยประสานงานผ่านศูนย์วิชาการจังหวัดซึ่งทำหน้าที่ผลิตสื่อต้นแบบ ตลอดจนการให้การอบรมสัมมนาเป็นระยะตามความต้องการของโรงเรียน และจากการวิเคราะห์ประเมินค่าของ

โครงการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้สรุปผลการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. คุณภาพการศึกษา พบว่า ค่าผลสัมฤทธิ์รวมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทยของนักเรียนชั้นป.6 มีแนวโน้มสูงขึ้น อัตราการมาเรียนเฉลี่ยสูงขึ้น และอัตราการเลื่อนชั้นมีแนวโน้มสูงขึ้น

2. สภาพการเรียนการสอน พบว่า การจัดตั้งศูนย์วิชาการมีผลกระทบต่อวิธีการสอนของครูที่ใช้ในห้องเรียน เปลี่ยนจากวิธีสอนที่ครูเป็นศูนย์กลางไปสู่วิธีสอนที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น มีการใช้สื่อการเรียนการสอนมากขึ้น และบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในสภาพที่ดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 ง) ได้ประเมินโครงการดังกล่าวสรุปผลได้ว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน และรูปแบบของการใช้ศูนย์วิชาการเป็นหน่วยสนับสนุนการเรียนการสอนของครูทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในตัวเด็กตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นรูปแบบที่เหมาะสมแก่การขยายไปยังจังหวัดอื่นๆต่อไป จากผลการทดลองโครงการนำร่อง ได้นำมาขยายผลการดำเนินงานหลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาของโครงการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา(คพศ.) ขึ้น เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2528 ได้ขยายโครงการใน 11 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีงบประมาณ 2529 ได้ขยายโครงการออกไปอีก 16 จังหวัด ในพื้นที่ 5 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ 11 จังหวัดภาคเหนือ ต่อมาในปีงบประมาณ 2530ขยายโครงการต่อเนื่องออกไปอีก 25 จังหวัดและในปีงบประมาณ 2531 ได้ขยายการดำเนินงานอีก 19 จังหวัด จึงครบทุกจังหวัด คือ จัดตั้งศูนย์วิชาการจังหวัด 73 จังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ครบ 4,176 กลุ่มโรงเรียนทั่วประเทศ* โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 502,036,818 บาท ซึ่งเป็นงบประมาณในส่วนของกองทุน เพื่อซื้อวัสดุ-ครุภัณฑ์ในการจัดตั้งซึ่งสิ้นสุดลงแล้ว แต่จำเป็นต้องพัฒนาศูนย์วิชาการที่จัดตั้งขึ้นอย่างต่อเนื่องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการนิเทศติดตามผล และการพัฒนา โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดกิจกรรมดำเนินการ 3 ส่วนคือ การจัดตั้งศูนย์วิชาการ การพัฒนาบุคลากรและ กิจกรรมเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน การดำเนินงานนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

* ปัจจุบัน มีกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 4,187 กลุ่มโรงเรียน (สถิติการประถมศึกษา 2532)

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2528-2534 นอกจากนั้นยังได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์วิชาการทั้ง 2 ระดับ เพื่อให้การสนับสนุน และช่วยเหลือมาเป็นลำดับ เพื่อให้ศูนย์วิชาการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคาดหวังว่าจะเกิดผลดีตามมาดังนี้ คือ

1. เยาวชนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา
2. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษาสูงขึ้น
3. มีความเสมอภาคกันในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนและมาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกัน
4. มีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรศึกษามากยิ่งขึ้น
5. กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. การบริหารการประถมศึกษาในทุกระดับเป็นไปโดยคล่องตัวยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะได้นำผลการเพื่อช่วยเหลือศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพการปฏิบัติงาน หรือการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ยังพบว่ามีปัญหาหลายประการดังต่อไปนี้

กำพล กระทบ (2531) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานภาพและปัญหาการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์" พบว่า มีปัญหาการวางแผนมากคือ ไม่สามารถกำหนดนโยบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน รองลงมาคือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูและผู้บริหารในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนปัญหาด้านการบริการสื่อการสอนมีปัญหามากที่สุดคือมีสื่อการสอนไม่เพียงพอสำหรับบริการ เนื่องจากสื่อการสอนที่มีอยู่ในศูนย์วิชาการส่วนใหญ่เป็นสื่อที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติส่งมาให้เพื่อเป็นตัวอย่างให้ทางศูนย์วิชาการได้จัดหาและผลิตเพิ่มเติม แต่เท่าที่เป็นอยู่ศูนย์วิชาการมิได้ดำเนินการผลิตอย่างจริงจังมากนัก เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์มีจำกัด

เทพา สำเร็จ (2531) ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์บุคลากรศูนย์วิชาการและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการในโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา" พบว่า การปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มของคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่ม มีการปฏิบัติระดับปานกลาง ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้นและครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประเสริฐ บุญเลิศ (2531) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหา และความต้องการในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนตามทัศนะของ ประชากรกลุ่ม

หัวหน้าสำนักงานกลุ่มและครูวิชาการสำนักงาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี" กล่าวโดยสรุปว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และขอขยายภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนตามที่กำหนดไว้

วรจิตร มังคละแสน (2532) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี" พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ข้อจำกัดในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลระยะเวลาปฏิบัติงานมีน้อย งบประมาณไม่พอ มีข้อจำกัดเรื่องความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง การผลิตสื่อไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และปัญหาความสนใจของครูในการใช้สื่อการเรียนการสอน

ชจิตร ชัยนิคม (2532) ทำวิจัยเรื่อง "การปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี" พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติในระดับมากคือ ขาดยานพาหนะขนส่งเครื่องมือ อุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่

โชคชัย งามลิขิตโชค (2533) ทำวิจัยเรื่อง "การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก" พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือความยุ่งยากในการรวบรวมข้อมูล มีข้อจำกัดเรื่องความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนพาหนะในการนำสื่อไปบริการ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล

นอกจากนั้นยังพบว่าปัญหาด้านบุคลากรของศูนย์วิชาการทั้ง 2 ระดับโดยเฉพาะระดับกลุ่มโรงเรียนนั้น เป็นปัญหาที่เกือบจะเรียกได้ว่า เป็นปัญหาวิกฤตของโครงการที่ยังความหนักใจแก่ทุกฝ่าย (สพช., กองวิชาการ, 2533) จึงมีการอบรมบุคลากรในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการได้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.) เมื่อปีงบประมาณ 2530 มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนทั้งหมด 76 ศูนย์ และได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน โดยทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดทำแผนงานโครงการเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือมาโดยตลอด รวมทั้งมีการประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผลจากการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มโรงเรียนในปีงบประมาณ 2533 พบว่า มีกลุ่มโรงเรียนที่ดำเนินการได้ในระดับดีเด่นเพียง 8 กลุ่มโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10.52 เท่านั้น และกลุ่มโรงเรียนที่ดำเนินการได้ต่ำกว่าระดับน่าพอใจ จำนวน 12 กลุ่มโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.79 นับได้ว่ายังต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงาน

เพื่อยกระดับกลุ่มโรงเรียนต่างๆให้ใกล้เคียงกัน

กลุ่มโรงเรียนดีเด่นดังกล่าวหรืออีกนัยหนึ่งคือศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น เนื่องจากการประเมินให้น้ำหนักการประเมินงานศูนย์วิชาการกลุ่มมากกว่างานบริหารสำนักงาน และงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวเป็นแบบอย่างที่ดีที่นำศึกษาถึงการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามความมุ่งหวังและมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอื่นๆ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานตามภารกิจได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากมีข้อจำกัดทางทรัพยากรภายใต้เงื่อนไขเดียวกันโดยเฉพาะศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ มีครูวิชาการสำนักงานปฏิบัติการที่กลุ่มโรงเรียนเพียง 1 คน ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529 กำหนดไว้ไม่เกิน 2 คน และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ดำเนินงานมาครบวาระ 4 ปี ในปีการศึกษา 2533 นี้ ซึ่งเป็นการสิ้นสุดวาระของคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนชุดปัจจุบัน ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนชุดต่อไป อันประกอบด้วย หัวหน้าสำนักงานครูวิชาการสำนักงาน และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ในการที่จะดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนต่อไปเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้น ทางสพช. (2531 ก) ได้กำหนดบทบาทและวิธีดำเนินการนิเทศติดตามผลศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ข้อหนึ่งว่า "ประสานงานและติดตามความเคลื่อนไหวของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอื่นๆเพื่อทราบความก้าวหน้า และนำแนวคิดมาปรับปรุงศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนต่อไป"

นอกจากนั้น สภาพทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีลักษณะที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ กล่าวคือ สภาพสังคมโดยทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตค่อนข้างน้อย ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยทิวเขา ที่ราบระหว่างภูเขา ป่า และพื้นที่ราบสลับกันไป บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ มีเทือกเขาเพชรบูรณ์ขนานกันไปทั้งทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จึงมองเห็นเป็นภูเขาล้อมรอบทั้งสี่ด้าน และมีแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัดไหลผ่านตอนกลางของจังหวัด จากทิศเหนือไปทิศใต้ ประชาชนได้อาศัยประโยชน์จากแม่น้ำสายนี้เป็นอันมากทั้งในด้านการดำรงชีวิตและการเกษตร เศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับรายได้ของเกษตรกร

เป็นส่วนใหญ่และเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรมาก อำเภอด้านเหนือของจังหวัดได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่าและกิ่งอำเภอน้ำหนาว ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมที่มีพื้นเพ และหลักแหล่งอยู่ที่เดิมมาก่อน มีภาษาพูดของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเก่าแก่ และมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน ส่วนในเขตอำเภอชนแดน อำเภอหนองไผ่ อำเภอ빙สามพัน อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ กิ่งอำเภอวังโป่ง และกิ่งอำเภอเขาค้อ ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อพยพมาจากท้องถิ่นอื่นเกือบทั่วทุกจังหวัดของประเทศ เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะลาดเทซึ่งเหมาะแก่การเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกพืชไร่ ส่วนพื้นที่บนที่สูงบางแห่งมีอากาศใกล้เคียงกับเขตหนาวสามารถปลูกพืชผักเมืองหนาวได้หลายชนิด แต่เดิมนั้นเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุมจึงมีสภาพคล้ายเมืองปิด สภาพที่ทุรกันดารและห่างไกลการคมนาคมรวมทั้งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีความหมายต่อความมั่นคงของชาติ ดังเช่น รัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามได้เริ่มจัดการให้เพชรบูรณ์เป็นเมืองหลวงสำรองที่ปลอดภัยจากการคุกคามของญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาในระหว่างมีผู้ก่อการร้ายมากนั้นเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดจุดยุทธศาสตร์หนึ่งของแผนป่าล้อมเมือง และเป็นจุดที่ผู้ก่อการร้ายจะตัดขาดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกจากภาคกลางและกรุงเทพฯ เพชรบูรณ์จึงมีลักษณะพิเศษด้านความมั่นคงทางการทหารและการเมืองอย่างยิ่ง ลักษณะเช่นนี้มีผลต่อการปกครอง การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอยู่มาก ในปัจจุบันเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้น และยังมีพื้นที่สำหรับการเกษตรอยู่อีกมาก จึงมีผู้คนจากจังหวัดอื่นอพยพหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพทำมาหากิน ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์มากขึ้น และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นความผูกพันทางสายเลือด ความผูกพันฉันท์พี่น้องของประชาชนในชุมชนใหม่ยังมีอยู่น้อย และเนื่องจากสภาพที่ต้องเร่งสร้างหลักฐานให้กับครอบครัวการให้ความร่วมมือสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาจึงมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทให้ความสนใจทางการศึกษาอยู่ค่อนข้างน้อย การตั้งชุมชนใหม่ขึ้นตามแหล่งที่ประชาชนเข้าไปทำมาหากิน ทำให้เกิดชุมชนอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย จึงมีโรงเรียนเป็นจำนวนมากและเกือบครึ่งหนึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดเล็กมาก การจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนตามสภาพภูมิศาสตร์ และความสะดวกของการคมนาคม ระยะทางระหว่างโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีกลุ่มโรงเรียนเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่อยู่ในเขตเดียวกัน ระยะทางและสภาพเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวกระหว่างโรงเรียนต่างๆภายในกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนซึ่งต้องทำหน้าที่ให้บริการสื่อการเรียนการสอนและให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนภายใน

ในกลุ่มทั้งผู้ไปให้และผู้มารับบริการเป็นอย่างมาก รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาการนิเทศอย่างทั่วถึงของหน่วยงานระดับสูงขึ้นไปด้วย

ความสำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการวิจัย จากการสรุปปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) พบว่า ในอดีต และปัจจุบันยังมีการใช้วิธีการวิจัยที่มุ่งเน้นนำผลไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างที่เรียกกันว่า วิจัยเชิงพัฒนา โดยการร่วมมือกันในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ระดับชาติจนถึงท้องถิ่น รวมทั้งการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือเพื่อการใช้ประโยชน์ของหน่วยงานเฉพาะยังมีน้อย

จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำผลการวิจัยซึ่งเป็นการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนตามภารกิจที่มีประสิทธิภาพเป็นข้อมูลส่วนหนึ่ง ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงและแก้ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้รับการประเมินประจำปีงบประมาณ 2533 เท่านั้น

2. ขอบเขตที่ศึกษา มุ่งศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และการติดตามกำกับประเมินผลการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่ม 9 ภารกิจคือ

1. จัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. วางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน

3. จัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
4. จัดระบบการเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือและสิ่งพิมพ์
5. ให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
6. ให้ความรู้แนะนำส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
8. ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนในด้านการผลิตเอกสาร การให้บริการเครื่องมือและวัสดุทัศนูปกรณ์
9. ประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงาน หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมาย วิธีการ ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ 9 ภารกิจ

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนดีเด่น หมายถึง ศูนย์วิชาการกลุ่มของกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนและได้คะแนนมากกว่า 80% ตามโครงการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มโรงเรียน ปีงบประมาณ 2533 โดยใช้แบบประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ประธานกลุ่ม หมายถึง ประธานกลุ่มโรงเรียนของกลุ่มโรงเรียนดีเด่น ปีงบประมาณ 2533 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ครูวิชาการกลุ่ม หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูวิชาการประจำกลุ่มประสพการณ์ของกลุ่มโรงเรียนดีเด่น ปีงบประมาณ 2533 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าสำนักงานปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานกลุ่มโรงเรียนดีเด่น ปีงบประมาณ 2533 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ครูวิชาการสำนักงาน หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูวิชาการปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานกลุ่มโรงเรียนดีเด่นปีงบประมาณ 2533 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารระดับสภ. จังหวัด อ่างทองและกลุ่มโรงเรียนใช้ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับ การพัฒนา และกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. คณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูล หรือแนวทางในการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับภาระงานของศูนย์วิชาการกลุ่มของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ดำเนินงานได้คะแนนจากการประเมินมากกว่า 80% ประจำปีงบประมาณ 2533 โดยใช้ประชากรทั้งหมดจาก 8 ศูนย์ ดังนี้คือ

1. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนผายนาแซง
2. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนน้ำก้อ-หนองไขว่
3. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนหินฮาว
4. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนวังบาล
5. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนศิลาตาดกลอย
6. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเนินเกาะแซง
7. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนบ้านโกชน์
8. ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนบ้านโสก

โดยมีผู้ให้ข้อมูล/แหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 บุคลากรกลุ่มโรงเรียน ได้แก่

1. ประธานกลุ่ม	จำนวน	8	คน
2. หัวหน้าสำนักงาน	จำนวน	8	คน
3. ครูวิชาการสำนักงาน	จำนวน	8	คน
4. ครูวิชาการกลุ่ม(ศูนย์ละ 6 คน)	จำนวน	48	คน

1.2 เอกสาร เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้แก่

1. แผนปฏิบัติการประจำปี

2. ปฏิทินปฏิบัติงาน
3. ทะเบียนสื่อ
4. เอกสารประชาสัมพันธ์
5. บันทึกสถิติการให้บริการ
6. คำสั่งของกลุ่มโรงเรียน
7. บันทึกการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม
8. บันทึกประจำวัน/บันทึกการปฏิบัติงาน
9. รายงานผลการปฏิบัติงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 สำหรับประธานกลุ่ม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
- ตอนที่ 3 การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
- ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ฉบับที่ 2 สำหรับหัวหน้าสำนักงาน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
- ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ฉบับที่ 3 สำหรับครูวิชาการสำนักงาน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
- ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.2 แบบสอบถาม สำหรับครูวิชาการกลุ่ม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
- ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.3 แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิทินปฏิบัติงาน เอกสารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเอกสารด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ตามภารกิจ และหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

การนำเสนอผลการวิจัย

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และ ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย ตามลำดับ
- บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียด
- บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย